

PRZEPATROWAĆ (65) *vb impf*

przepatrować (61), **przepatrzować** (4); przepatrować : przepatrzować *Mącz* (5:4).

Wszystkie samogłoski jasne.

inf przepatrować (11). $\diamond$ *praes 1 sg* przepatruję (12). $\diamond$ *2 sg* przepatrujesz (1). $\diamond$ *3 sg* przepatruje (24). $\diamond$ *3 pl* przepatrują (2). $\diamond$ *praet 3 sg m* przepatrował (6). $\diamond$ *imp 2 sg* przepatruj (1). $\diamond$ *con 2 sg m* byś przepatrował (1). $\diamond$ *3 sg m* by przepatrował (1). *f* by przepatrowała (1). $\diamond$ *part praes act* przepatrując (5).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Patrzeć przez coś [kogo przez co]* (1) : *Inspectavit per nostrum impluvium intus apud nos, Przepátrował go v nas przes dáfzny loch. Mącz 406a.*

2. *Ogarniać wzrokiem całość, przeglądać; sprawdzać; poszukiwać; perspectare Mącz, Calep, Cn; lustrare Mącz, PolAnt; perlustrare Mącz, Cn; perspeculari Mącz; respicere PolAnt; disquirere, perquirere Calep [w tym: co (22)] (34) : Dum omnia lustrat eundo, Gdy ták wózítko przepátrował ydąc. Mącz 200c, 406a, 407a; A poćciwy człowiek y kiedy íe gdzie ná máły čás w cudzy kray opuści/ tedy s pilnością rośpráwuie domek íwoy y potrzeby íwoie. (marg) Kto íedzie ná dáleką drogę przepátruie rzeczy íwoie. (-) *RejZwierc 131v, Aaa4v; Calep 791a.**

Ze zdaniem dopełnieniowym (2): *ORzeł ten íoby buyno/ lata pod obłoki/ Przepátrując co broi/ márnny íwiát ízyroki. RejZwierz 127; Indagator aquarum, Sperownik wód/ id est, Ten który przepátruzuye gdzieby lepíza wodá byłá Mącz 168b.*

W połączeniu szeregowym (2): *Iedno prófto rozumiey/ że [Bóg] íeít/ był/ y będzye/ [...] Íż wíztyko wie y widzi/ wíztyko przepátruie RejWiz 113v; Perlustro, Przeglądam/ przepátruyę/ ze wíząd ogłęduię. Mącz 200d.*

Zwroty: »z daleka przepatrować« (1): *íż widział orlá lecącego/ który íeít wzroku óftrego á z dáleką przepátruie rzeczy. RejAp 75v.*

»pilno przepatrować« (2): *Perquiro, Diligenter quaero: ubique et per omnia loca quaero – Pilno przepatruię, przeglądam. Calep 788b, 332b.*

»przepatrować świat (szYROKI), wszytkę ziemię (świata tego)« = *lustrare totam terram PolAnt [szyk zmienny]* (2:2): *Czekay miłe kámienie/ áż íe Pan zmiłuię/ A íż wízdy kogo ruízy/ co íwiát przepátruie. Íż cie záíę ná kupę/ íáko pirwey złoży RejZwierz 110; íż Pan twoy [...] wítáwicznie przelstępuie á przepátruie wíztykę ziemię íwiátá tego/ á nigdj s pomíftą nie zámieízkawa niewiernikom íwym. RejPos 158v, A2; BudBib 2.Par 16/9.*

W przen (1) :

Fraza: »[co] oko przepatruje« (1): *Rychleyby oko rośpuítnę poítrzedz íe mogło w nieprzyítoyności/ którą ná bruku pierwey przepátruie/ [...] níżeli gdy tákíe poítráchy w polu dáleko ítoią. PowodPr 80.*

Przen (6) : *A tę zówízdy náukę vcźniom íwym przywodził/ Aby káždy częfto z nich do żwiercíádła chodził. A gdy czarnośc obaczy ná twarzy á zmázy/ Aby też przepátrował y ná duízy íkázy. RejWiz 1v.*

W porównaniach (2): *Poćciwy wízędy gdy íwą íławę czuię/ By Orzeł zówízdy wzgorę przepátruie. RejZwierc 211, 22.*

Zwroty: »z daleka przepatrować« (2): Bo sie łtąd pámięć óftrzy/ rozum poleruię/ Kto z dáleká pocźciwy fwoy łtan przepátruie. *RejWiz* 17; *RejZwierc* 22.

»przepatrować świat szYROKI« (1): Pátrż że ten co łwiátem broi [*tj. król*]/ Iełliż mu to nie przyłtoi/ Włzytko co temu Orłowi [...]. Latáć z myłłá pod obłoki/ Przepátruiać łwiáć łzyroki/ Y włzytki przypadki ná nim Swym powážnym rozeznániem. *RejPos* A2v.

»wzgórę, z gory przepatrować« (1:1): Ale człówiek vmyłłu wielkiego [...] z dáleká iáko Orzeł z gory włzytko co sie k czemu łciága przepáthruie *RejZwierc* 22, 211.

Szereg: »przełłádać, przepatrować« (1): [*wierni Pańscy*] przełłádać/ przepátrowáć vłtáwicznię powinni łtany y powinności łwoie/ á w opátrznóści záwždy łtháć przed [...] máyéłtatem Pána łwego *RejAp* 50.

a. *O Bogu* (10) : Bo ty będąc wyniefiony nád włlytki wyłokołci niebá dziwnię łtany ludzkie przepátruiełz *RejPs* 161v.

W przen (1) :

Fraza: »oczy przepatrują« (1): Bo oczy Iehowy przepátruia [Domini oculi lustrant] włzytkę ziemię/ áby łię okazał być możnym v tych ktorzy przy nim z práwem łercem zołtáwáiá *BudBib* 2.Par 16/9; [*BibRadz* 2.Par 16/9 (*Linde s.v. przepatrzeć*)].

α. *O Bogu znájącym myłli ludzkie* (8) : Włzytki łpráwy ludzkie łá i iáwnię przed nim [*Bogiem*]/ áni łię mogą łkryć rzeczy dalekie od oczu iego. Od wieku do wieku przepátruie/ y nie máłz nic dziwnego przed oblicznością iego⁸⁰. *BibRadz Eccli* 39/24; Iżem ia ielth Pan co przepátruie wnątrznóści káżdego/ á oddam káżdemu wedle vczynkow iego. *RejAp* 31v; *BudBib Eccli* 39/24.

przepatrować do czego (1): TEn błogółławiony Pan/ iż nigdy nie pátrzy ná połtháwy [...]/ ále záwždy vłtáwicznię przepátruie do łpraw á do tháiemnic łercá wiernego *RejPos* [203]v.

przepatrować skąd (1): Bowiem ten Pan przepátruie z niebieskiej wyłokołci/ Włzytki łercá vniżone ná tey zyemłkiej niłkołci *LubPs* dd6v.

W połączeniu szeregowym (1): gdyż wie á tego ielth pewnie iłt [*wierny Pański*] iż Pan iego tuż vłtáwicznię widzi/ zna/ y przepátruie włzytki łpráwy iego *RejPos* 325.

Szereg: »przepatrować a widzieć« (1): widzilż łwięty m okiem twoim/ nie tylko ty widome łpráwy náłze/ ále y wnątrznóści y natáiemnielże myłli náłze przepátruie á widzi łwięte oko twoie. *RejPos* 192v.

W przen (2) :

Fraza: »przepatruje oko« (2): á y wewnątrż włzytki łpráwy twoie przepátruie oko łwięte iego [*Boga*] *RejPos* 144, 192v.

b. *Przełłádać, sprawdzać tekst* (1) : Lecż gdym przepátrowáć on to przekłád y z nim łamym pocźáł/ ia zGreckim nowy Tełtáment znołżáć/ a on zNiemieckiem/ [...] tedy łię wnet znacźnie pokázáło/ iż [...] *BudBib* bv.

c. [*Zwiedzać:* ábowiemeł záraz od młodołci/ Zániechawłzy Oyczyzny y łzerokich włółci? Vdáleł sie/ był cudze przepátrowáł kráie/ A co leplże wybierał z onych obyczáie. *ProtJálm* A2 (*Linde s.v. przepatrzeć*).]

3. *Przeoczać, nie zauważać; przen o Bogu: nie obdarzać łaską* (1) :

Zwrot: »oczyma łaski [kogo] przepatrować« (1): vpominanie ku dzyękowaniu Pánu Bogu [...] Iż [...] oczymá święthey łáski fwey nas nie przepátruie/ owfzem nas s káždey łtrony vniżone dziwnie wywyłźać raczy. *LubPs* Z5v.

4. *Przebaczać, odpuszczać* [co] (3) : WEzrzawłsy miły panie na niedoskonałą krewkość człowieczeństwa náłlego: racz miłofciwye przepatrowac łobie łprzeciwnie wyłtępki náłłe *RejPs* 42.

przepatrować komu (1): Dawid łwięty dzyękuie Pánu Bogu [...] / iż nam włzytko łáskáwye przepátruie/ á nic nie chce pámiętać ná złości *LubPs* X4.

Szereg: »przepatrować a przepuszczać« (1): Abowim ták to [tj. *pycha*] ielł iádowity grzech v Pána tego/ iż [...] wiele inych przygod a vpadkow ludzkich Pan przepátrować á przepułźczác raczył/ ále thego ták márnego przypadku ludzkiego [...] przepułścić nie raczył. *RejPos* 199v.

5. *Być dawcą czegoś, zaopatrywać w coś* [co] (2) : O włzechmogący náłz miły Pánie/ [...] włzytki potrzeby náłze łpołu y z Bogiem oycem y z Duchem łwym łwięty m przepátrować obiecować raczyłz. *RejPos* [292].

przepatrować komu (1): *RejPos* 216 cf *Szereg*.

Szereg: »sprawować a przepatrować« (1): dzyękuuy mu [Bogu] zá ty nieznośne dobrodzyeyłtwá iego/ ktore on thobie záwždy vłtáwicznie łpráwować á przepátrować raczy. *RejPos* 216.

6. *Wiedzieć o przyszłości lub myśleć o niej; przewidywać, planować; providere Calep, Cn; praecognoscere Mącz; provisere Calep; praevidere, prospicere Cn [w tym: co (15)] (18)* : Praecognosco, Przedtym poznawam/ Wyrozumiewam/ Przeglądam/ Przepátruyę. *Mącz* 251a; *RejPos* 296v; [Przepatruy [! błędne znakowanie] czás głodu zá czału obfitołci/ á vbołtwo y niedołtatek za czału bogactw. *BibRadz Eccli* 18/25 (*Linde s.v. przepatrzeć*)].

[*przepatrować czego:* Hiłtoria [...] káždego z nas iálnie vczy [...] przyłzłe przygody z przykłádom przełzłych przepátrować/ y z dáleká przeglądác *StryjKron* A2v (*Linde s.v. przepatrzeć*).]

Ze zdaniem dopełnieniowym (2): Ale przepátrując to Prorok/ iż miály náłtác dziwnie náuki [...] ná łwiece około zbáwienia náłlego/ przeto nam to dzyecię opowieda być/ y namędrłze/ y nawięłzney rády. *RejPos* 16v, 70v.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia bliższego w zdaniu nadrzędnym (1): iż ielźcze w żywocie máłhki twoy then dobrotliwy Pan iuż przegláda á przepátruie ty włzytki dobrodzyeyłtwá łwoie/ á thy obietnice łwoie/ iáko ie rozłzyrzác á wypełniác ma nád tobą *RejPos* 192.

Zwroty: »z daleka przepatrować« [szyk zmienny] (3): Abowiem Pan náłz [...] włzytko z dáleká przepátrował/ co kiedy miály przychodźić ná nędzny narod ludzki. *RejPos* 161, 70v, 187.

»przyszłe czasy przepatrować« (1): Ano więc dobrze przyłzłe czály przepátrować/ Mali kto co niewádzi dla przygody chowác. *HistLan* A3.

»przyszłe rzeczy (a. [przygody]) przepatrować« = *futura imaginari PolAnt* [szyk zmienny] (7): Gdyż tho [*Arystoteles*] był wielki Philozoph/ á przepátrował wiele rzeczy przyłzłych ná łwiece. *RejWiz* 176, 32; A mnie iuż máłó po nich [*doczesnych słabościach*] gdym przyłzedł k łtárołci. Przyłtoyniey mi iuż przyłzłe rzeczy przepátrować *RejZwierc* [272], [283]v, 214, 251v; *BudBib Sap* 8/8; [*StryjKron* A2v (*Linde s.v. przepatrzeć*)].

Szereg: »przełgądać, (a, [i]) przepatrować« [szyk 3:1] (4): *RejPos* 192; *Provideo*, *Ante*, *vel a longe et futurum aliquid video*, *antequam sit factum* – Przełgładam, przepatruię. *Calep* [867]b, [867]b; [*Strykron* A2v (*Linde s.v. przepatrzeć*)].

W przen (2) : Tákciebzy [jak orzeł] poważna myłł/ zówzdy buiác miálá/ Aby łzkodliwe czáfy/ wždy przepátrowálá. *RejZwierz* 127; *RejZwierz* 214.

7. *Poznawać, dowiadywać się, wywiadować się* (2) :

przepatrować czego (1): Pytasz mie wīm cobędzie zwiezniami. [...] Pan Kanclerz mniemam ze chce znim [lege: z nimi] Seimu czekac, ainterim roznych consilia macać y ludzkich animuszow przepatrowac *ActReg* 141.

Zwroty: »pilnie przepatrować [ze zdaniem dopełnieniowym]« (1): Zá tych tedy Pánow Węgierfkich przełtrzeżeniem/ Stephan Woiewodá poczł pilniey przepátrowác przez łpiegi coby Krol chciał poczynác. *Strykron* 672.

»przepatrować przez łpiegi« (1): *Strykron* 672 cf »pilnie przepatrować«.

8. *Mysleć o czymś, rozważać; oceniać [co]* (2) : [św. Łukasz] wypifuiie dziwne á pilne łprawy Páná nálzego/ ktore on łpráwować po ten czás raczył/ [...] przepátroiąc włzytko/ [...] coby było potrzebnego ku nálzemu zbáwieniu dułznemu. *RejPos* 170.

Zwrot: »rozumem przepatrować [ze zdaniem dopełnieniowym]« (1): (*nagl*) Státeczny. (–) Ktokolwiek tu czo łpráwuie/ A rozumem przepátroiie/ Ku czemu tho potym przyść ma/ Ná dobrym gruncie zálkláda. *RejZwierz* 232.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : *Perspicio*, *Przełgładam*/ *Przepátroię* *Mącz* 406a, 200b.

Synonimy: 1. *baczyć, ględać, obaczać, oględać, przyględać*; 4. *odpuszczać, przebaczać, przełgędać, przepuszcząć*; 6. *przebaczać, przełgędać*; 7. *badać, badać się, dochodzić, doświadczać się, doznawać, poznawać, pytać się, wględować, wybadywać, wypatrować, wywiadować się*.

Formacje współrdzenne cf *PATRZYĆ*.

Cf **PRZEPATROWANIE**